
Mapa de vulnerabilitat de Montcada i Reixac

Resum Executiu

Novembre de 2017

**Diputació
Barcelona**

#DibaOberta

Ajuntament de
Montcada i Reixac

Índex

Mapa de vulnerabilitat de Montcada i Reixac. Resum executiu.....	3
Metodologia	3
El concepte d'exclusió social.....	4
Àmbits i factors de l'exclusió social	5
Principals indicadors	7
Indicadors de context	7
Indicadors econòmics	11
Indicadors laborals.....	12
Indicadors d'habitatge	14
Indicadors formatius.....	15
Indicadors socio-sanitaris	16
Indicadors relacionals	17
Indicadors de ciutadania i participació política.....	19
Perfils de vulnerabilitat.....	20
Eixos de desigualtat	20
Problemàtiques	23
Recursos.....	26
Potencialitats de ciutat	27
Qualitat en les accions d'inclusió social	28

Mapa de vulnerabilitat de Montcada i Reixac.

Resum executiu

Entre els mesos de novembre de 2016 i setembre de 2017 s'ha dut a terme el mapa de vulnerabilitat de la diagnosi de l'exclusió social a Montcada i Reixac, així com una valoració dels recursos existents. L'Ajuntament de Montcada i Reixac ha fet la demanda de suport a la Diputació de Barcelona per realitzar el present treball.

El mapa de vulnerabilitat social és el que identifica els factors generadors de vulnerabilitat o d'exclusió social que més incideixen en la ciutat, i a l'hora identifica les persones i col·lectius que es troben en situacions de major grau de vulnerabilitat.

La primera part del estudi s'ha materialitzat en l'elaboració del mapa de vulnerabilitat, elaborat a partir de diverses metodologies qualitatives i quantitatives. També s'han detectat els recursos que es considera manquen al municipi o cal reforçar.

Metodologia

El document consta de dos parts diferenciades. La primera part és de caire conceptual i teòrica i respon a la necessitat d'explicar els conceptes d'exclusió i inclusió social, les seves causes i conseqüències, així com desgranar les dimensions que integren el concepte d'exclusió social, que guiaran l'estructura del document.

La segona part, la que conforma el gruix del document, està formada per l'anàlisi de les dades que han estat extretes de fonts secundàries i del propi Ajuntament, com també de la informació recollida a partir de les entrevistes amb els agents socials que s'han cregut rellevants i que tenen relació amb el fenomen de la inclusió social, i amb uns grups de ciutadans de diferents perfils.

A fi d'obtenir informació qualitativa s'ha posat en marxa un procés de treball participat en el que hi han col·laborat 51 persones representants de serveis i entitats socials¹ dels àmbits

¹ En l'àmbit familiar i social hi ha participat: 3 treballadores socials dels Serveis Bàsics d'Atenció Social, 2 coordinadores dels Centre Oberts, de Fundació Pere Tarrés i Aldeas Infantiles, Tècnica del PASSA, Punt d'Informació i Assessorament en Drogues, Tècnica de l'Oficina d'Atenció a la Dona, Tècnica de Polítiques d'Igualtat, Tècnic del programa d'Envel·liment Actiu. 2 tècniques d'Acceder, de la Fundació Secretariat Gitano, Tècnica d'Aldeas Infantiles. Treballadora social de Càritas, Direcció de Creu Roja Cerdanyola, Tècnic d'Andròmines Menjador social El Caliu. En l'àmbit de polítiques d'Inclusió: Tècnic del Pla de Desenvolupament Comunitari de La Ribera, Tècnica del Servei de Primera Acol·lida, Tècnica del Servei d'Acció Comunitària, Representació de Montcada Solidària. En l'àmbit laboral hi ha participat: Cap del servei de Promoció Econòmica i Ocupació. En l'àmbit d'habitatge i territori hi ha participat: Tècnica de l'Oficina Local d'Habitatge, Directora de l'Àrea Territorial de l'Ajuntament

social i familiar, sanitari, educatiu, laboral, esportiu, de polítiques d'inclusió, d'habitatge, territorial, d'atenció a la dona, de participació i ciutadania, joventut i solidaritat. En els tres grups de ciutadans hi han participat 28 persones del col·lectiu jove, de dones i de famílies, totes elles en situació de vulnerabilitat.

Les dades qualitatives recollides ens permet anar més enllà de les xifres i descobrir les percepcions dels agents socials i la ciutadania en relació a l'exclusió social i de les possibles línies d'acció.

L'anàlisi quantitatiu ha estat elaborat a partir de la cerca i tractament de dades estadístiques disponibles. Han estat nombrosos els registres consultats per tal d'obtenir la informació necessària per realitzar aquesta aproximació a la realitat de l'exclusió social a Montcada i Reixac. Algunes de les dades que es presenten no es poden trobar en el format en què apareixen en el document, ja que han estat tractades per tal d'obtenir informació més acurada i comparable.

Molts indicadors han estat creats ad hoc per aquest document, sempre partint d'informació accessible. Les fonts han estat diverses²: tant registres públics de diversos organismes, com dels serveis específics del municipi.

El concepte d'exclusió social

Pren rellevància fer una petita aproximació al concepte de l'exclusió social, ja que la seva conceptualització explica, també, com s'ha estructurat el document de la diagnosi de l'exclusió social.

En la nostra anàlisi, la definició d'exclusió social la situem en el marc de l'estudi de les desigualtats socials i incorpora les transformacions econòmiques, socials, polítiques i culturals que afecten la nostra societat, generant nous riscos i trajectòries de vulnerabilitat en les persones.

El concepte d'exclusió social fa referència a la naturalesa canviant i multidimensional dels problemes socials que sovint han estat descrits i delimitats a partir del terme pobresa. Com la pobresa, l'exclusió social descriu situacions de carència material, però va més enllà i incorpora moltes altres formes de desavantatge social que s'expliquen per transformacions estructurals i situacions de desigualtat; com ara la discriminació, el trencament familiar, els problemes de salut, les carències educatives o la pèrdua del lloc de treball, que dificulten o impedeixen a les persones participar en activitats clau de la societat.

En l'àmbit esportiu hi ha participat : Cap d'Esports de l'Institut Municipal d'Esports i Lleure, Joventut Atlètica Montcada
En l'àmbit de participació i ciutadania hi ha participat: Cap de Participació Ciutadana, FAVMIR, federació d'AAVV de Montcada i Reixac
En l'àmbit de la cultura i joventut hi ha participat : Cap de Cultura i Patrimoni, Tècnica del Servei Local de Català, Tècnica de Joventut

² Idescat, Hermes (base de dades municipal de la Diputació de Barcelona), Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, Padró 2015, CEEISCAT (Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les ITS i Sida de Catalunya) i diverses àrees municipals i organismes públics locals.

L'exclusió social és, per tant, un concepte integral que mostra la complexitat d'un fenomen social que s'expressa en un o més àmbits vitals de les persones, desencadenant situacions d'una gran varietat i intensitat.

Àmbits i factors de l'exclusió social

Per tal de poder conceptualitzar un fenomen complex com el de l'exclusió social, cal desfer-lo en dimensions més petites que siguin aprehensibles pels investigadors, és a dir, que permetin dur a terme un mesurament i que permetin copsar aquest fenomen en totes les seves cares.

Per tant, l'exclusió social ha estat conceptualitzada a partir dels diversos àmbits de la vida de les persones on es poden generar situacions de desavantatge i trencaments en les trajectòries de vida de les persones. En cada un d'aquests àmbits, es generen factors d'exclusió, que són aquells fets que poden generar l'inici de trajectòries de vida marcades per l'exclusió o, també, que es poden acumular en unes trajectòries ja vulnerables, fent encara més precària la situació vital d'algunes persones.

Tot seguit es mostra una taula que recull els 7 àmbits d'exclusió tipificats i exemples de factors d'exclusió en cada un dels àmbits definits.

Al mateix temps, s'hi poden observar els eixos transversals de desigualtat que actuen de forma transversal en totes les dinàmiques d'exclusió social: **el gènere, l'edat i la procedència o ètnia de les persones**. Aquests eixos de desigualtat no constitueixen per si sols factors d'exclusió, sinó que situen les persones en posicions de major o menor fragilitat.

Això vol dir que davant d'una mateixa situació de vulnerabilitat (per exemple, perdre la feina) en funció de la posició de l'individu en aquests eixos transversals, la seva situació de fragilitat es veurà més o menys agreujada: no és el mateix quedar a l'atur sent un home autòcton de 30 anys que si es tracta d'una dona de 55 anys.

La contemplació d'aquests eixos posa en valor i de relleu les aportacions de la literatura feminista sobre les interseccions, que evidencia que les persones estem creuades per diferents eixos de desigualtat que es reforcen si es donen de forma combinada sobre un mateix individu.

Àmbits	Espais	Factors de risc. Exemples	Eixos social desigualtat
1) Econòmic	Renda	Pobresa econòmica Dificultats financeres de la llar Dependència protecció social Sense protecció social	Edat, gènere, procedència, etnia
2) Laboral	Accés mercat de treball	Atur Subocupació Impossibilitació	
	Condicions laborals	Precarietat	
3) Formatiu	Accés sistema educatiu	Desescolarització No accés educació obligatòria	
	Capital formatiu	Analfabetisme Nivells formatius baixos Fracàs escolar Abandonament sistema educatiu Barrera lingüística	
4) Social i sanitari	Morbiditat Dependència Addiccions	Malalties que provoquen exclusió social Malalties que pateixen col·lectius exclosos	
5) Residencial	Accés habitatge	Accés en precarietat No accés Pèrdua habitatge	
	Condicions habitatge	Condicions deficientes habitatge Condicions deficientes habitabilitat	
	Territori	Deteriorament entorn de residència Degradació espai públic Manca de serveis propers Aïllament d'entramat urbà	
6) Relacional	Xarxes familiars	Deteriorament xarxes familiars Escassetat o debilitat xarxes familiars Violència de gènere Violència intergeneracional Violència intrafamiliar	
	Xarxes socials	Escassetat o debilitat xarxes socials	
7) Ciutadania i participació	Ciutadania	No accés a ciutadania Accés restringit ciutadania	
	Participació	Privació de dret per procés penal No participació política i social	

A continuació relatem els principals resultats observats. Aquesta part del document està estructurada a partir dels àmbits d'exclusió social identificats anteriorment. Abans, però, es mostren dades de context referents a la demografia de la comarca i les dades facilitades pels Serveis Socials.

Malgrat que l'exclusió social és un fenomen multicausal i que resulta difícil identificar-hi una sola causa, més encara quan diversos factors s'entrecruen en les biografies, cal estructurar els documents. Com es podrà veure en el document, es fan referències constants a altres àmbits per tal d'explicar com s'interrelacionen entre si.

Principals indicadors

A continuació es presenten els principals resultats observats en la realització de la diagnosi de l'exclusió social a Montcada i Reixac. Al llarg de tota la recerca i tractament de les dades hi ha elements que han estat constants: aquest és un document molt marcat per l'actualitat econòmica. En aquest sentit, la destrucció d'ocupació, la precarització del mercat de treball i els seus efectes en les trajectòries vitals tenen un paper rellevant en tot el document. La crisi econòmica és una constant en les anàlisis socials.

Per començar relatarem el que hem anomenat els "indicadors de context". Aquests són, d'un costat, indicadors demogràfics i, de l'altre, els facilitats pels Serveis Socials per tal de que ens ajudin a contextualitzar l'entorn i les seves característiques.

Indicadors de context

Indicadors demogràfics

Pel que fa als indicadors demogràfics, cal començar per destacar que la població de Montcada i Reixac creix fins l'any 2011 (sobretot a partir de l'any 2000), a partir d'aquesta data s'estabilitza amb una **certa tendència a l'estancament demogràfic** (34.377 persones a 2016), s'explica en part per la davallada de la població nouvinguda arran dels anys de més impacte de la crisi econòmica.

La població del municipi **és més jove** que la mitjana de la demarcació de Barcelona. Montcada i Reixac presenta una població en edat activa, sobretot a partir dels 30 anys i fins els 60, força nombrosa. La mitjana d'edat de la població és de 40,1 anys (2015). Per la seva banda, hi haurà més població activa que requeriran incorporar-se al mercat laboral o, en el seu defecte, rebre serveis de suport de renda i activació.

Entre els anys 2010 i 2015, **s'ha perdut població** de forma significativa entre els 15 i els 39 anys, les edats més productives a nivell laboral. De fet, el mercat laboral cerca principalment joves entre 25 i 35 anys, que són precisament els grups d'edat que més han disminuït en nombre a Montcada i Reixac.

La **taxa d'estrangeria és del 9,60% al 2015**, menor que la mitjana de la demarcació (12,42%). Pel que fa als municipis veïns s'observa que alguns, com Mollet del Vallès (11,15%), tenen una

taxa major, tot i que en altres, com Barberà del Vallès (6,53%), la taxa se situa per sota dels valors de Montcada i Reixac.

Continuant amb el col·lectiu de persones estrangeres, apuntar que la procedència més nombrosa és del continent Africà, concretament del Marroc. Val a dir, però, que **la població estrangera de Montcada i Reixac ha disminuït en 666 persones des de 2010**. La seva naturalesa demogràfica també és diversa, les persones estrangeres del municipi es concentren en les edats actives, amb un nombre significativament superior al de població autòctona, havent-hi menys persones grans estrangeres i un nombre similar -a nivell proporcional-, tot i que superior, de persones menors de 15 anys.

Així, **la població estrangera és més jove** i, per tant, les demandes que faran a l'administració tenen més a veure amb formació, inserció i suport econòmic que no pas amb dependència.

La població estrangera no genera problemàtiques de per si, tot i que s'observa una major incidència de certes problemàtiques socials en la població estrangera, ja sigui per prejudicis, per una manca d'acreditació pel mercat laboral o de coneixement local. Això fa que una major presència de població estrangera pugui comportar unes majors demandes cap a serveis socials i majors problemes de cohesió i convivència.

A continuació mostrem una taula amb els principals indicadors demogràfics i la seva evolució en el període 2010-2015:

Taula 1. Principals taxes i índex demogràfics de Montcada i Reixac. Comparativa 2010-2015

Índex i Taxes	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Variació percentual 2012-2015
Població	33.656	34.232	34.689	34.863	34.394	34.377	2,14%
Homes	16.762	17.026	17.270	17.293	17.012	16.941	1,07%
Dones	16.894	17.206	17.419	17.570	17.382	17.436	3,21%
Relació de masculinitat (homes/100 dones)	99,22	98,95	99,14	98,42	97,87	97,16	-2,07%
% població nascuda a Catalunya	63,42%	63,79%	63,75%	64,29%	65,49%	66,26%	4,49%
% població nascuda a la resta d'Espanya	23,29%	22,71%	22,06%	21,65%	21,51%	21,28%	-8,65%
% població nascuda a la resta del món	13,29%	13,50%	14,19%	14,06%	13,01%	12,46%	-6,23%
Mitjana d'edat	39,00	39,10	39,20	39,50	39,90	40,10	2,82%
% d'estrangers	11,78%	11,73%	12,13%	11,90%	10,65%	9,60%	-18,54%
Nombre d'espanyols	29.691	30.216	30.480	30.713	30.731	31.078	4,67%
Nombre d'espanyols nascuts a l'estranger	867	1.023	1.155	1.258	1.335	1.482	7,93%
% espanyols que han nascut a l'estranger	2,92%	3,39%	3,79%	4,10%	4,34%	4,77%	63,31%
Població d'estrangers nascuts a Espanya	358	417	443	506	525	496	38,55%
Índex d' envelliment	78,46	78,22	77,27	77,81	79,55	80,69	2,84%
Índex de sobre-envelliment	11,86	12,17	12,6	12,94	13,51	13,8	16,36%
Índex de recanvi de població activa	89,65	90,38	90,46	92,39	96,69	96,88	8,06%
Índex de dependència juvenil	25,9	26,61	27,07	27,42	27,7	28,21	8,92%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Diputació de Barcelona

Indicadors de serveis socials

A nivell de dades de serveis socials, la darrera dada disponible sobre persones ateses (2016) és de **2711 persones, un 7,91% de la població del municipi.**

Entre 2010 i 2011 hi ha una davallada d'unes 800 persones, un 13% menys, que van ser ateses per serveis socials, arribant a uns nivells que es mantenen fins el 2013, any a partir del qual s'inicia de nou un augment, fins arribar a atendre el 2015 un nombre similar de persones que al 2010.

Les majors atencions es deuen a un **empitjorament de la realitat social** però també a un **increment del pressupost per ajudes d'urgència.**

En termes generals, és la zona Sud del municipi (Can Sant Joan, La Ribera i Can Cuiàs) on es concentra un major nombre de persones que reben la Renda Mínima d'Inserció (RMI). Quant a l'evolució global, s'observa una davallada de les persones receptores de la RMI entre 2012 i 2015, probablement degut a l'enduriment³ de criteris que es va dur a terme a finals de 2010.

Durant el 2015, **el Servei d'Atenció Domiciliària (SAD) va atendre un total de 553 persones:** 144 homes i 409 dones. Aquestes dades reflecteixen clarament el perfil femení de les persones dependents: són les dones les que pateixen més situacions de dependència, tant per una esperança més llarga de vida com per un pitjor estat de salut i més incidència de malalties cròniques.

A partir de 2011 disminueixen de forma significativa les resolucions⁴ dels Plans Individuals d'Atenció (PIA)⁵. Això implica una disminució de les persones que accedeixen al Sistema d'Atenció a la Dependència i, per tant, a algun servei o prestació emmarcats en la LAPAD. Les fortes retallades del 2012, juntament amb l'endarreriment de la implementació de la LAPAD, expliquen la caiguda en picat d'ambdós indicadors. Entre 2014 i 2015, tant el nombre de resolucions com de PIAs realitzats augmenten, i actualment tenim **764 PIAs actives** en el municipi.

Els beneficiaris que van haver de pagar pel servei de Teleassistència disposen d'ingressos superiors als que fixa l'IRSC (Indicador de Renda de Suficiència de Catalunya).

Els darrers anys, bona part de la tasca dels treballadors dels serveis socials s'ha hagut de centrar en l'atenció de les urgències i als ajuts dirigits a la cobertura de les necessitats bàsiques i de subsistència, i això es reflecteix en què **gairebé tots els conceptes pels quals es poden donar ajudes d'urgència** han augmentat; en el seu conjunt, aquest augment ha representat un 97% entre 2013 i 2016.

Moltes ajudes, com les d'aliments, es diversifiquen per poder-se adaptar millor a les diferents realitats i, per tant, baixen en els indicadors d'ajudes d'urgència. L'augment important del preu dels subministraments fa que fer-hi front sigui una problemàtica creixent.

³ En el següent enllaç es pot trobar l'Acord del Govern pel qual es determinen els criteris objectius i no discrecionals de prelatió dels expedients de la renda mínima d'inserció: http://sac.gencat.cat/sacgencat/AppJava/servei_fitxa.jsp?codi=2271

⁴ A través de les quals es reconeix la situació de dependència.

⁵ Els Plans Individuals d'Atenció són els plans on s'especifica quin és el recurs més adient pel tipus de dependència i necessitats d'atenció de la persona beneficiària.

Indicadors econòmics

La Renda Familiar Bruta Disponible (RFBD) dels habitants de Montcada i Reixac és de 76,48 sobre 100 (100 és el valor mitjà de la demarcació de Barcelona). Això vol dir que, **de mitjana, la RFBD és 4.609€/any menor** que la mitjana de la demarcació (19.610€/any). La RFBD de Montcada i Reixac va baixar molt entre 2008 i 2009, coincidint amb l'esclat de la crisi, però a partir de 2009 s'ha anat recuperant lleugerament. **Ha crescut un 8%** des de 2010 fins 2015, de la mateixa manera que ho han fet els municipis veïns.

Si posem en relació aquest creixement del 8% de la RFBD des de 2009 amb l'increment dels costos dels subministraments, veiem que les llars de Montcada i Reixac (i en general de Catalunya) han perdut poder adquisitiu. **La llum ha pujat un 24,9% i el gas un 77,04%** en el mateix període.

L'idescat ens aporta indicadors territorials de risc de pobresa i exclusió social relatius a 2012 i referents a les 104 àrees bàsiques de serveis socials. Aquests indicadors ens mostren el següent:

- Pel que fa la desigualtat en la distribució de la renda, a Montcada i Reixac aquesta és més igualitària que la mitjana catalana, 44,5 sobre 100 (100 màxima desigualtat) al municipi. **Ocupa la posició 7 de 104 en igualtat de distribució renda.**
- Hi ha un 29,3% de població sota el llindar de la pobresa. **Ocupa la posició 25 de 104 en població sota el llindar de la pobresa.**
- Montcada i Reixac té el segon índex més alt de la comarca pel que fa a pobresa infantil severa relacionada amb els nombre de beques concedides, que a Montcada representa el 17,8% de tots els nens i nenes de primària de la ciutat.
- La bretxa de rendes inferiors al 60% de la mediana és lleugerament superior a la mitjana tant dels municipis veïns i de Barcelona com de Catalunya. **Ocupa la posició 59 de 104 en distància entre el llindar de pobresa i la mediana dels ingressos de les persones que estan sota el llindar.**
- La mitjana de les pensions contributives és de 1029€. **Ocupa la posició 25 de 104 pel que fa al valor mitjà de les pensions contributives.**
- Un 1% de les llars de Montcada i Reixac reben la RMI, un 0,2% més que la mitjana catalana i força més que alguns municipis veïns, com per exemple Barberà del Vallès (0,3%). **Ocupa la posició 28 de 104 en nombre de perceptors de la RMI.**
- Al 2016, el 50,5% dels aturats de Montcada i Reixac no reben cap prestació per desocupació.

De les principals dificultats expressades pels agents socials en les **aportacions qualitatives** en l'àmbit econòmic i de renda es destaca la **insuficiència i manca de recursos econòmics** de les famílies i persones, especialment pel que fa a la manca de recursos per **garantir la cobertura de les necessitats bàsiques personals i familiars**, i situacions de **pobresa extrema i/o cronificada**.

Les **problemàtiques econòmiques** són unes de les que es consideren més rellevants pels agents socials a l'hora de definir les situacions d'exclusió social al municipi, ja que aquestes **difículten la garantia de cobrir aquelles necessitats més bàsiques** de les persones, l'alimentació, el vestir, l'habitatge i subministraments bàsics, com també **l'accés i participació en activitats de la vida social i comunitària**.

Indicadors laborals

El mercat laboral Montcada i Reixac presentarà una **distribució típicament urbana i terciaritzada**, amb un pes del sector agrícola molt marginal.

Segons dades de la Diputació de Barcelona, el 2r trimestre de 2016 hi havia a Montcada i Reixac 17.007 persones assalariades i 2.050 persones donades d'alta en el règim d'autònoms.

Els indicadors relacionats amb el mercat laboral ens indiquen que **l'atur decreix al municipi** des del 2r T de 2013. Actualment, al 3r T de 2016, **la taxa d'atur registral és del 15,25%**, més que la mitjana de Catalunya (12,98%).

L'atur es reparteix de forma desigual en la població: **les dones tenen major incidència d'atur (15,5% dones; 11,6% homes)**, com també presenten major desigualtat els grups d'edat **majors de 25 anys**, especialment en aquells majors de 55 anys; només el grup de 16 a 24 anys és on s'observa un percentatge lleugerament superior d'homes aturats respecte la taxa de dones. Per tant, qui més atur pateix a Montcada i Reixac és el col·lectiu de dones major de 55 anys.

Les dades mostren que, mentre l'atur disminueix en els grups d'edat compresos entre els 20 i els 44 anys, a partir dels 44 anys aquest augmenta amb l'edat. Més concretament, en aquesta anàlisi per grups d'edat hem de destacar que l'atur que més ha crescut proporcionalment és el de la població gran (de 60-64 anys).

Veiem que el **nivell formatiu és una garantia contra l'atur i contra la permanència en aquest**. El nivell formatiu d'Educació secundària/general sense especialització presenta uns nivells d'atur proporcionalment superiors a la resta de nivells formatiu, mentre que els estudis universitaris i els títols de secundària i superiors especialitzats, els presenten menors.

Un altre col·lectiu sobrerrepresentat en l'atur és la **població estrangera**. La població estrangera de 16 a 64 anys representava l'any 2015 un 10,96% del total, mentre que les persones estrangeres aturades a setembre de 2016 representaven el 15,84% del total d'aturats.

Pel que fa a la durada de l'atur, veiem que les situacions d'atur de més de 24 mesos, no han parat d'augmentar al llarg del temps. Cal apuntar que després de 2 anys a l'atur s'esgoten les prestacions per desocupació. **Les persones més joves estan menys temps a l'atur (no arriba al 10% en els trams més joves)**, indicant major dinamisme en els llocs de treball on s'ocupen les persones més joves. Per tant, les situacions d'atur de llarga durada augmenten a mesura que augmenta l'edat. Això vol dir que com més edat, més dificultats hi ha per tornar a entrar al mercat laboral, i viceversa. **L'atur de llarga durada es concentra en majors de 45 anys i en les dones**.

També, aquelles persones amb un nivell d'estudis post-secundaris -tècnics superiors i universitaris- pateixen situacions d'atur menys perllongades. Per contra, **les persones amb estudis obligatoris, primària incompleta o sense estudis pateixen situacions més llargues d'atur.**

Molt relacionat amb l'atur de llarga durada, cal destacar que la cobertura de les prestacions per desocupació ha davallat de forma significativa els últims sis anys. **A Montcada i Reixac s'ha passat d'un 75,78% de cobertura el 2010 a un 52,37% el 2016:** gairebé la meitat de les persones aturades no reben cap tipus de prestació.

A Montcada i Reixac, el mes de octubre de 2016 es van realitzar **1.273 contractes -828 a homes i 445 a dones-**, un 1,4% menys que en el mateix mes de 2010. En el període 2010-2016 la contractació d'homes ha augmentat un 8,95%, mentre que la contractació de dones ha disminuït un 16,2%.

En relació al pes poblacional dels diversos grups d'edat, veiem que hi ha una sobrerrepresentació en la contractació del grup de 30 a 45 anys. Sobretot, el grup de **majors de 45 anys és el que menys contractació presenta**, de forma proporcional.

En el període 2010-2016 la tendència de la contractació de persones estrangeres es mostra clarament decreixent. Això posa de relleu una **discriminació cap a les persones estrangeres en la contractació.** Així, si relacionem aquestes dades amb les anteriors sobre la contractació per sexe, podem afirmar que les persones que més es beneficien de la contractació són els homes autòctons.

Des de mitjans de 2013 s'observa una recuperació en les afiliacions a la seguretat social i una davallada de l'atur. Tant els contractes temporals com els indefinits han anat augmentant fins a l'actualitat. També podem observar que els contractes temporals són molt més nombrosos que els indefinits: mentre que els contractes indefinits han augmentat un 48,6% en el període 2010-2016, els temporals ho han fet en un 93,6%. El major augment dels contractes temporals explicaria aquest descens de l'atur i l'augment de les afiliacions.

Es destaca a les **aportacions qualitatives dels agents socials** de Montcada i Reixac en referència a l'àmbit laboral la **dificultat i/o la manca d'accés al mercat laboral** com un dels principals factors generadors d'exclusió social a la nostra ciutat, fent especial menció del **col·lectiu jove** que es troba en una situació de **poques oportunitats i expectatives de futur** a nivell laboral i també personal.

L'atur de **llarga durada** i l'atur en persones **majors de 40/50 anys** s'han identificat també com importants situacions que generen exclusió social, així com l'assignació i discriminació laboral per **raó de gènere.**

També s'identifica com a factors d'exclusió social l'actual **lleï d'estrangeria** que posa moltes traves a l'accés de les persones immigrades al mercat de treball, i per altra banda la manca de **formació adequada** a les demandes del mercat de treball.

Indicadors d'habitatge

Observant els indicadors disponibles en matèria d'habitatge, veiem que el municipi disposava d'uns **2.537 habitatges buits**, que sobre el total d'habitatges representen un 15,95%.

Abans de 1980 s'havia construït el 52,22% dels edificis de Montcada i Reixac, mentre que entre el 1981 i el 2001 es varen construir el 32,81% dels edificis. L'any de construcció no implica de forma automàtica una mala qualitat de les edificacions, però la manca de regulació constructiva pel que fa als tancaments i els aïllaments fa pensar que són força nombrosos els edificis que tenen mancances en aquests àmbits.

Tot seguit mostrem dades relatives al cens de 2011.

Respecte l'estat dels habitatges, una gran majoria dels immobles, el 93,17%, està en un estat considerat 'Bo'. De les dades, cal destacar que són una petita minoria els edificis que es troben en estat considerat 'Ruïnós': un 0,31% (12 edificis, en nombre absoluts). En un estat 'Deficient' trobem el 5,18% dels immobles, percentatge que representa 201 edificis. Malgrat que aquest nombre no sigui gaire elevat, hem de tenir en compte que significa que hi ha unes 200 famílies en una situació d'habitabilitat deficient. Finalment, comentar que les unitats familiars que viuen en edificis considerats 'Dolents' són 52 (un 1,34%). En total, són **el 6,83% dels immobles que es considera que no estan en bones condicions**.

El 6,38% dels habitatges de Montcada i Reixac no disposen de cap tipus de sistema de calefacció. Per la demarcació de Barcelona aquesta xifra és del 8,8%, per l'Àmbit Metropolità és del 9,4%. Per tant, Montcada i Reixac té una proporció menor d'habitatges sense cap tipus de sistema de calefacció.

Pel que fa al règim de propietat, els **lloguers a Montcada i Reixac representaven a 2011, el 12,3%** del model de tinença, mentre que la mitjana catalana era del 20,21%. Dels habitatges en règim de propietat, a 2011 **el 43,53% estaven pendents de pagament**.

El nombre de **contractes de lloguer a Montcada augmenta un 369,9%**, mentre que en el conjunt de Catalunya la variació va ser d'un 191,38%. Les dades ens mostren també com entre 2010 i 2012 hi va haver un augment del nombre de contractes de lloguer socials, mentre que entre 2012 i 2014 aquests disminueixen.

El preu del m2 a Montcada i Reixac ha estat en aquests últims tres anys per sota de la mitjana catalana -excepte en el 4t trimestre del 2014-. No obstant això, cal destacar que **a partir del 3r trimestre del 2015 el preu del m2 ha començat a disminuir a Montcada** mentre que la mitjana catalana ha tendit a augmentar.

A l'any 2016 l'SBAS va rebre 13 notificacions judicials del jutjat de Cerdanyola de resolució d'ordres de llançament d'habitatges de Montcada i Reixac. En aquest any 2017, fins al mes d'agost, ja s'han rebut 16 notificacions de llançament. Actualment, **la majoria d'execucions hipotecàries es donen en el mercat de lloguer**.

Les dades que ens proporcionen els serveis bàsics d'atenció social en relació a la precarietat dels habitatges ens diuen que els **infrahabitatges** i el fenomen de **l'ocupació** es troba estès en

el conjunt de la ciutat, i que hi ha alguns **assentaments** (barraques o caravanes) en alguns barris concrets.

En l'àmbit residencial **els agents socials** de Montcada i Reixac han identificat i destacat la dificultat que suposa per moltes famílies viure en **habitatges deficients**, sense condicions d'habitabilitat o en infrahabitatges, com a principal factor d'exclusió social. En la mateixa línia es consideren com a factors d'exclusió social les **dificultats o la manca d'accés a l'habitatge i l'ocupació d'habitatges**. L'afectació que suposa aquestes situacions en la vida familiar i de les persones és molt important i acaba condicionant en gran mesura la situació social de les persones.

Els agents socials identifiquen les **característiques del mercat immobiliari**, les seves exigències i condicionants basats en el principi de màxim rendiment econòmic, com un factor estructural en les dificultats d'accés a un habitatge de cost just i que reuneixi les condicions bàsiques i necessàries per poder-hi viure.

Per altra banda es manifesta també que hi ha moltes **dificultats i traves administratives i jurídiques** per poder afrontar i donar resposta des dels serveis públics a aquestes necessitats i en poder garantir l'accés de les persones a un habitatge digne.

En una dimensió territorial, els tècnics i entitats destaquen la **desconnexió física entre els diferents barris i nuclis de població** de Montcada i Reixac com a element no facilitador en la interrelació i circulació social dels ciutadans. Aquesta és una particularitat de tots coneguda però que a hores d'ara no s'ha pogut superar la seva incidència en les relacions socials entre la ciutadania dels diferents barris.

S'indica també que el **transport interurbà** és poc útil i eficaç, no facilita en la mesura que caldria esperar la mobilitat i connectivitat arreu de la ciutat.

En un segon nivell els agents socials indiquen que hi ha una **excessiva centralització de certs serveis públics**, l'existència de **barreres arquitectòniques** per persones amb mobilitat reduïda, i en conjunt un **espai públic poc adequat i integrador**.

Indicadors formatius

La majoria de la població de Montcada i Reixac té una titulació d'ESO no especialitzada. Per gènere cal destacar que les dones són majoria en els extrems dels nivells formatius: són majoria pel que fa a tinença d'estudis universitaris, però també en la població que no té estudis (el factor edat és important en aquest cas). Però, en el cas dels estudis de Batxillerat superior/FP1/FP2 les dones presenten un percentatge lleugerament menor que els homes.

Hi ha una relació directa entre l'edat i el nivell formatiu: els grups d'edat més joves tenen un pes més important entre la població amb estudis universitaris, mentre que la població major està més representada entre la població que no sap llegir ni escriure.

Les persones majors de 45 anys tenen més dificultat d'entrar al mercat de treball. Aquesta realitat, però, és una qüestió generacional que pot ser treballada a partir de les escoles d'adults.

Les dones són més presents en tots els nivells d'estudis excepte en el grup de població que té el batxillerat superior o un cicle formatiu. És destacable que les dones són bastant més nombroses que els homes entre la població que no sap llegir ni escriure i aquella que no té estudis.

El 2011, **Montcada i Reixac (64,49%)** estava lleugerament per sobre de la mitjana tant catalana (62,07%) com la de la demarcació de Barcelona (63,78%) pel que fa a la **presència d'Internet als habitatges**.

Pel que fa a l'assoliment escolar, **el nivell de graduats d'ESO és del 85%**, lleugerament menor que la mitjana catalana. En aquest aspecte, el gènere també és important, ja que **les noies acrediten l'ESO en un 87% i els nois en un 81%**.

En l'àmbit de formació les principals dificultats detectades pels agents socials com a factors d'exclusió són la **manca d'assoliment de formació i competències bàsiques**, la ESO, i la poca **competència lingüística o desconeixement del català**, ja que ambdues suposen una situació de desavantatge i redueix sensiblement la possibilitats de inclusió social amb èxit.

Altres situacions que identifiquen els agents socials són els **joves** que han quedat **fora del sistema educatiu** i que no han iniciat i **no tenen un itinerari formatiu de futur**, i les dificultats en **l'homologació de les formacions d'origen** de persones immigrades, que són un entrebanc important en la seva nova vida en el nostre país, dificulta la seva inserció laboral i resta valor a les formacions adquirides en el país d'origen.

El **poc valor** que sovint s'atorga a la formació des de l'àmbit social i familiar, i els **missatges negatius estereotipats i d'etiquetatge sobre algunes escoles** de la ciutat que provoquen una situació desfavorable per les famílies i infants, són altres factors generadors d'exclusió social.

Indicadors socio-sanitaris

Les dades de 2014 mostren com, per sexe, **el reconeixement legal de discapacitat resulta més present en les dones** que en els homes.

La població amb algun tipus de discapacitat ha crescut més a Montcada i Reixac que no pas en el conjunt de Catalunya. Cal destacar l'augment significatiu que s'ha donat a Montcada i Reixac de la població amb trastorns mentals: entre 2010 i 2014 ha augmentat gairebé un 37% (de 368 a 504 casos).

S'observa una relació clara entre l'augment de persones amb discapacitat a mesura que augmenta l'edat, sent un factor rellevant en la definició de les situacions de discapacitat.

El consum tant de tabac com d'alcohol augmenta amb l'edat i la prevalença de consum és més elevada entre les noies que no pas entre els nois. L'informe ESTUDES de 2014 i 2015 a Catalunya indica una certa tendència a la baixa en el consum de drogues, tot i que el 76,8% dels joves diuen consumir d'alcohol, el 31,4% tabac i el 25,4% cànnabis.

De l'informe d'avaluació del PASSA (Punt d'assessorament sobre drogues i addiccions) de febrer - juny del 2016 se'n deriven les dades que a continuació presentem. **La majoria de les**

persones que fan ús del servei PASSA són joves de 17 a 25 anys (63,5%), més de la meitat d'aquests venen acompanyats per familiars (36,84%).

El 62% dels casos provenen dels protocols de detecció de consums a través dels instituts i de l'escola d'adults. D'altra banda, un 33,3% són casos derivats des de serveis socials. En aquest sentit, la diferència percentual entre els que provenen del protocol i la resta és una mostra del correcte funcionament de l'instrument que es va generar.

L'àmbit de salut és un dels àmbits que destaquen els **agents socials**, els tècnics i entitats socials de la ciutat, i es posa de relleu les dificultats de les persones pel que fa al **patiment emocional i psicològic** com a una problemàtica que genera moltes situacions d'exclusió i manca de participació social, i que sovint és poc visible socialment, i a l'hora molt present en el col·lectiu **d'adolescents i joves**.

Preocupa també, com a segon factor d'exclusió, el **consum abusiu de substàncies** en els adolescents i joves i les conductes de risc que van associades a aquests consums, ja que sovint plantegen possibles situacions de vulnerabilitat social.

Altres factors importants d'exclusió detectats pels agents socials són les **dificultats en l'accés a recursos i serveis** en les que es troben **les persones amb discapacitat o diversitat funcional**, ja que, per una banda, hi ha pocs recursos per atendre les necessitats d'aquest col·lectiu de persones i, per altra banda, l'assistència i participació en els recursos necessita d'una logística especial que sovint és inexistent o inadequada.

Preocupa en igual manera la situació de **persones grans amb dificultats de salut** i amb una qualitat de vida precària que es veuen molt limitades o excloses de la vida social de la comunitat.

Els agents socials identifiquen en menys mesura altres factors d'exclusió, com és la situació de **famílies molt malaltes**, afectades a diferents nivells i amb una salut familiar molt precària a nivell social i mental, com és també un **baix grau d'autoestima** de persones que no aconsegueixen assolir un bon nivell d'inclusió social.

Per últim **preocupa també l'ús abusiu de pantalles entre els joves**, la insuficiència dels recursos i **serveis de salut mental infantil i juvenil**, la manca de recursos de salut per **persones amb poca autonomia**, els problemes de salut derivats de condicions d'habitabilitat dels habitatges, i la dificultats d'alguns col·lectius amb certs problemes de salut (VIH, malaltia mental severa,...) per accedir als propis serveis de salut.

Indicadors relacionals

Amb dades de 2011, s'observa que les llars amb un nucli format per una parella amb fills són les principals als municipi, seguides de les llars amb una parella sense fills. El següent grup més nombrós són les llars unipersonals i les monoparentals.

La majoria de llars del municipi estan habitades per entre 2 i 4 persones. **Les llars unipersonals tenen un pes del 17% sobre el total de les llars.** El tipus de llars que ha crescut més han estat

les llars on hi viuen dues i tres persones. També és rellevant l'increment de llars en les que viu una persona sola.

Relatiu a les llars monoparentals, les dades del Cens ens indiquen que aquesta tipologia de llars representa un 11,7% del total a 2011. Si seguim la proporció de llars monoparentals formada per una mare i fills de Catalunya (el 80% del total), podem afirmar que a Montcada i Reixac hi **havia 1160 llars formades per una mare amb fills**. Aquesta tipologia de llars és la més vulnerable pel que fa al risc de pobresa, ja que a nivell català és del 43%.

Les xarxes relacionals són espais de suport molt importants, sobretot en etapes de mancança com l'actual, però també són els espais on es materialitzen les desigualtats de gènere i edat. Aquestes desigualtats troben la seva manifestació més important en els casos de maltractament. **El nombre de casos de violència de gènere que s'han atès des del CIRD de 2011 a 2014 ha augmentat exponencialment, s'ha passat d'11 casos el 2011 fins 69 el 2014.**

EAIA és l'acrònim d'Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència. Aquests equips estan formats per professionals de la psicologia, la pedagogia, l'assistència social i l'educació social, i estan distribuïts per tot el territori de Catalunya.

Els EAIA reben els casos en situació de desemparament o en risc d'estar-hi que detecten els serveis socials bàsics, les instàncies judicials o policials o la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència. Fan el diagnòstic, la valoració dels infants i del seu entorn sociofamiliar, i proposen les mesures més adequades per a cada cas.

Les dades del Consell Comarcal del Vallès Occidental indiquen que **al 2016 hi va haver 112 infants atesos per l'EAIA** al municipi, d'aquests, 36 van ser casos nous de l'any, dada que representa el 27% de tots els casos nous atesos a l'EAIA. La majoria d'aquests nous casos (25) han estat derivats pels Equips Bàsics d'Atenció Social Primària.

Dins el **Servei Primera Acollida** per a persones estrangeres s'han engegat alguns programes que volen fomentar la participació social i donar resposta a problemes com no conèixer la llengua del país d'acollida, no emigrar amb tota la família al mateix temps, no conèixer els recursos ni la manera d'accedir-hi, trobar-se en un context desconegut, de vegades es troben en situació administrativa irregular, etc.

A les entrevistes amb **tècnics i agents socials** del municipi es va assenyalar com a principal dificultat en l'àmbit relacional les dificultats i exclusions en les que es troben les **dones per raó de gènere**, a diferents nivells relacionals, tant en l'àmbit més privat com en els àmbits públics i comunitaris, i que pren màxima gravetat en la violència de gènere o masclista. Moltes vegades aquesta variable (ser dona) incideix considerablement sobre els factors que generen exclusió social.

Una altra gran situació generadora d'exclusió social són les famílies amb dificultats i **pocs recursos personals en les seves funcions parentals**, i també en un sentit més ampli les persones amb mancances importants en les **habilitats relacionals i socials**.

La **insuficiència i/o mancança de les xarxes formals o informals** de suport familiar i comunitari, fa que les dificultats personals i socials esdevenen encara més en situacions de vulnerabilitat.

En un segon ordre s'identifica les dificultats diverses que en les que es troben les **famílies monoparentals**, i per altra banda, aquelles **famílies tancades en sí mateixes** i que tenen un funcionament relacional endogàmic i que tenen un efecte d'aïllament social molt important.

També es considera el **col·lectiu LGTBI** com a receptor de diverses discriminacions, en diferents àmbits, com ho és en el món laboral, també en el social.

Per últim els agents socials han manifestat altres situacions de dificultat pel que fa a la inclusió social, com és la **violència filioparental**, la situació de les **mares adolescents**, el poc valor que es dona a la **gent gran** com a possible agent social actiu, i les dificultats de **conciliació familiar**.

Indicadors de ciutadania i participació política

Aquest és un àmbit especialment rellevant atès que els estatus de ciutadania vénen determinats per aspectes purament legals. Per això resulta tant important l'emergència i articulació d'espais de participació política comunitaris i informals, on les traves administratives no operin.

El tipus de demandes que varen fer al Servei Primera Acollida van estar més relacionades amb temes d'estrangeria (299 demandes) que amb temes socials i laborals (156). Dins l'àmbit de les migracions, les demandes varen ser sobretot al voltant de la renovació de permisos (18%), el reagrupament familiar (14%) i els tràmits a seguir per aconseguir la nacionalitat (13,4%). Quant a les demandes relacionades amb l'àmbit social i jurídic, aquestes feien referència sobretot a l'orientació educativa i formativa (71,79%).

En el marc del Servei Primera Acollida s'ofereixen diferents serveis i, alhora, es realitzen diversos projectes. Un d'ells consisteix a oferir assessorament jurídic i social en matèria d'estrangeria, a orientar i assessorar de manera individualitzada els usuaris; durant el 2015, de les 686 entrevistes que varen programar, se'n varen realitzar 529 (un 77,11%), un 4,5% menys que l'any anterior.

Un dels drets derivats de viure en societats democràtiques és l'exercici del vot. Al llarg dels diferents comicis electorals d'ençà de la transició, la participació de la població de Montcada i Reixac ha anat baixant en tots els àmbits de govern excepte en les eleccions al Parlament de Catalunya, on l'interès ha anat creixent especialment en els tres darrers comicis.

En les **sessions amb els agents socials** hem treballat aquest àmbit amb la denominació de ciutadania i comunitat considerant les relacions entre els grups socials i barris de la ciutat, les dinàmiques ciutadanes en la vida comunitària i els espais de participació social, en definitiva tot el que fa referència a la interrelació entre ciutadania i comunitat.

En l'àmbit de ciutadania i comunitat els agents socials han destacat com a factor principal **l'empobriment de les relacions socials** en tant que cada cop són més endogàmiques entre grups socials i barris de Montcada, no hi ha dinàmiques de relació habituals i positives.

Per altra banda s'observa que la **diversitat cultural** és vista molt sovint com a una qüestió negativa i això provoca dinàmiques d'exclusió en relació a tot allò que culturalment es percep com a forani generant processos d'exclusió.

En un segon nivell destaca **l'empobriment d'alguns barris** en tan que han perdut serveis i comerços, incidint en gran manera en la vida veïnal i relacional de les persones, creant a la vegada estereotips i prejudicis sobre barris concrets de la ciutat.

Es constata també com a element negatiu en les dinàmiques ciutadanes el **poc valor que** el nostre model social **atorga a la cultura i a la vida comunitària**, donant prevalença al guany i èxit personal, no hi ha una estimulació positiva cap el treball envers la comunitat. En la mateixa línia s'indica que moltes vegades hi ha dificultats en **l'accés a la oferta cultural** ja sigui per raons econòmiques o bé per la manca de diversitat cultural en la pròpia oferta.

També es constata que alguns col·lectius sustenten moltes de les seves pràctiques socials en **creences i valors pocs positius** pel que fa a les seves pròpies possibilitats de creixement personal i social, i en definitiva a la seva inclusió social, com és el cas d'algunes persones i famílies de cultura gitana en risc d'exclusió social.

Per altra banda els agents socials se n'adonen de que a penes existeixen **espais de participació real per a joves i adults**. Convé tenir-ho molt en compte ja que un dels elements bàsics de la inclusió social és la participació de les persones en les decisions que es prenen en la seva comunitat.

En aquest ordre de coses també s'expressa que l'actual **lleï d'estrangeria** és poc integradora i no afavoreix la inclusió social dels nouvinguts, dificultant l'accés d'aquestes persones a serveis bàsics laborals, i sanitaris.

En un tercer nivell s'identifiquen **altres situacions de dificultat** i factors d'exclusió com són :

- la manca d'oferta de lleure infantil i juvenil inclusiu
- serveis de ciutat poc inclusius en quan a la diversitat cultural
- existència d'una mirada poc inclusiva envers els nouvinguts
- estereotips negatius envers les persones diferents o amb dificultats socials
- un cert xoc entre la cultura d'*aquí* i altres cultures nouvingudes
- les discriminacions cap a la diversitat estètica (mocadors, tattoos, pierciengs,...)
- una certa imatge pobre de la ciutat
- el distanciament progressiu de les persones envers la dinàmica social i comunitària
- desconeixement dels ciutadans de molts recursos socials que tenim a la ciutat.

Perfils de vulnerabilitat

En les sessions participades de diagnosi amb els tècnics i tècniques de les diferents àrees i les entitats socials s'ha treballat la identificació dels principals perfils d'exclusió i vulnerabilitat a Montcada i Reixac, aquells perfils de persones més exposades a processos d'exclusió social i a les que hem de prestar més atenció.

Hem identificat els perfils de vulnerabilitat, per una banda, segons els eixos de desigualtat (gènere, edat i procedència), i per altra banda, segons l'eix de problemàtica d'aquests col·lectius.

Eixos de desigualtat

Els perfils de vulnerabilitat identificats segons el eixos de desigualtat han estat els que fan referència als joves, les persones grans, les dones, homes, persones nouvingudes i també les famílies.

Els joves

Els adolescents i joves es troben en un moment vital i social únic, just abans d'entrar en el món adult, que determina aquest col·lectiu de vulnerabilitat en tant que moment social convuls en que tot és qüestionat i posat a prova.

No cal dir que situacions de dificultat que afectin aquest col·lectiu i que posin en un compromís el procés de socialització i d'inclusió d'aquests joves en la comunitat de referència representen un factor de risc i d'exclusió social.

Els perfils que s'han valorat amb una situació de més vulnerabilitat, ordenats per grau d'importància són aquests :

- Joves que fan un consum abusiu de drogues, i que s'associen a tot un seguit de conductes de risc
- Joves amb manca de formació bàsica i professional, sense accés al món laboral, i sense oportunitats ni expectatives de futur
- Joves exclosos del sistema educatiu i sense itinerari formatiu de futur
- Joves en situació de pobresa, que no compten amb la cobertura garantida de les necessitats bàsiques, i amb progenitors vulnerables (*)
- Joves amb dificultats emocionals i de salut mental (*)

* aplicable també a la infància

Les persones grans

La gent gran és una altre col·lectiu altament vulnerable ja que l'envelliment comporta un deteriorament de la salut física, psíquica, i de les relacions socials.

Els perfils identificats en relació a les persones grans han estat aquests :

- Persones grans, sobretot dones, que viuen soles, que tenen dificultats de salut i econòmiques, i que no compten amb una xarxa social de suport
- Persones grans amb dificultats de salut mental

Les dones

La referència a la perspectiva de gènere en les situacions de vulnerabilitat, discriminació i exclusió és molt important , així com la referència a la dona com a objecte d'aquesta situació de vulnerabilitat a causa d'un model i estructura social patriarcal.

Els perfils que s'han identificat com a més rellevants en relació a les dones han estat aquests :

- Dones monomarentals amb dificultats de salut mental
- Dones monomarentals amb dificultats laborals i econòmiques, i sense xarxa social i familiar, amb diificultats importants de conciliació laboral i familiar
- Dones nouvingudes sense xarxa familiar
- Dones grans, o de més 50 anys, soles, sense feina, i amb dificultats salut
- Mares joves, immigrades i/o de minories ètniques, que desatenen processos educatius o laborals, sobretot en époches de maternitat i criança, degut al rol que assumeix la dóna a la llar. (del grup de discussió de dones).

Els homes

També s'ha trobat un perfil de vulnerabilitat que associem a condició masculina :

- Homes sense relacions familiars, viuen sols, sense ingressos, amb dificultats de salut, molt dependents socialment.

Persones nouvingudes

Les persones que arriben de nou al nostre país, i que han fet un canvi de país, cultura, idioma, tenen una situació especial dificultat d'adaptació i inclusió a la nostra comunitat.

S'identifiquen aquests dos perfils com els més rellevants :

- Persones nouvingudes, sobretot dones, nens i joves, sense xarxa familiar.
- Persones nouvingudes no regularitzats sense accés als serveis bàsics

Famílies

Encara que no trobem el col·lectiu famílies en els eixos habituals de desigualtat els participants en les entrevistes grupals han destacat diversos perfils de vulnerabilitat que tenen comú la família, i és per això que ens ha semblat adequat incloure'l.

S'han indicat els següents perfils vulnerables :

- Famílies sense recursos econòmics mínims, i sense garantia de cobertura de necessitats bàsiques

- Famílies amb pocs recursos personals i amb moltes dificultats relacionals i en la criança
- Famílies molt malaltes, amb moltes dificultats de divers ordre i amb pocs espais saludables
- Famílies amb dificultats socials i d'accés a recursos i serveis que faciliten la conciliació familiar (del grup de discussió de dones i famílies de Centre Obert)

Problemàtiques

Des d'una altra perspectiva, des de la mirada posada en les problemàtiques que afecten a diversos col·lectius vulnerables, hem estructurat un altres perfils de vulnerabilitat.

En aquesta estructura el criteri que ordena és la situació de dificultat en la que es troba la persona i que pot ser un factor potencial de vulnerabilitat i exclusió social.

Les dificultats més rellevants que han identificat els tècnics i entitats han estat aquestes :

- **Dificultats econòmiques**

Ens referim a persones i famílies sense ingressos, o amb pocs ingressos, en els que la renda és un element clau en el procés d'exclusió.

Els perfils associats a aquesta problemàtica són :

- Famílies sense recursos i sense garantia en la cobertura de les necessitats bàsiques
- Famílies monoparentals maternes amb dificultats laborals i econòmiques
- Persones grans amb dificultats econòmiques
- Joves i infants sense garantia de la cobertura de necessitats bàsiques
- Homes sols
- Persones nouvingudes no regularitzades sense accés a serveis laborals i/o de rendes mínimes

- **Dificultats de salut i/o dependència**

Són les persones que tenen dificultats de salut, disminució o dependència, i que per això es veuen afectats els altres àmbits personals i socials.

Els perfils associats a aquesta problemàtica són :

- Persones grans, sobretot dones, amb dificultats de salut
- Persones amb malalties mentals
- Persones amb discapacitat i/o diversitat funcional
- Famílies monoparentals maternes amb dificultats de salut mental
- Homes sols amb dificultats de salut
- Famílies molt malaltes

- Joves amb dificultats emocionals i psicològiques
- Joves que fan consum abusiu de substàncies

▪ **Soledat i manca de xarxa social i familiar**

Parlem de les persones que tenen problemes de solitud, sigui quina en sigui la causa.

Els perfils indicats en aquesta problemàtica són :

- Persones grans, sobretot dones, que viuen soles i sense xarxa social
- Homes sols
- Persones sense xarxa relacional
- Persones nouvingudes, sobretot dones, nens i joves, sense xarxa familiar

▪ **Dificultats en el procés formatiu i de creixement**

Aquelles persones, sobretot infants i joves, amb dificultats en l'aprenentatge de formació bàsica o en capacitació formativa professional.

S'han indicat aquests perfils :

- Joves manca de formació i sense itinerari de futur
- Joves sense oportunitats ni expectatives de futur
- Persones nouvingudes no regularitzades sense accés a serveis formatius

▪ **Dificultats personals i en les relacions socials**

- Famílies amb poc recursos personals i dificultats relacionals i de criança

A continuació presentem una taula de síntesi dels perfils de vulnerabilitat combinant els dos eixos, el de desigualtat i el de problemàtiques :

PERFILS DE VULNERABILITAT / EIXOS

eix desigualtat	eix problemàtica				
	econòmica	salut i dependència	soledat i manca de xarxa social i familiar	procés formatiu i creixement	personals i de les relacions socials
joves	Joves en situació de pobresa, dificultats en les necessitats bàsiques	Joves que fan un consum abusiu de drogues Joves amb dificultats emocionals i en salut mental		Joves amb manca de formació, sense expectatives ni oportunitats de futur. Joves exclosos del sistema educatiu	
gent gran		Gent gran amb dificultats de salut, en salut mental	Soles i mancades de xarxa social i familiar de suport		
dona	Monomarentals amb dificultats econòmiques i laborals	Dones amb dificultats en salut mental	Monomarentals soles i sense xarxa social Nouvingudes i sense xarxa social	Monomarentals sense oportunitat de fer procés formatiu	
Home		Home amb dificultats de salut i dependència	Sol, sense relacions socials		
nouvingudes			Nouvingudes sense xarxa familiar i de suport	No regularitzades i sense accés a serveis formatius	
famílies	Família sense recursos econòmics mínims per necessitats bàsiques	Famílies molt emmalaltides			Famílies amb pocs recursos personals, relacionals i de criança

Recursos

S'ha demanat als agents socials de la ciutat sobre quins són els **recursos, serveis i accions que cal potenciar** per millorar la inclusió social, i quins són **aquells que troben a faltar** i cal crear de nou. S'ha recollit la seva resposta segons els àmbits d'exclusió.

En **l'àmbit econòmic** es destaca l'absència d'una **renda mínima garantida** que podria reduir els efectes negatius en les persones quan aquestes no poden disposar d'una mínima renda per fer front a les necessitats bàsiques de la vida diària.

En **l'àmbit laboral** s'indica que caldria potenciar el servei de **Promoció Econòmica**, les **accions formativolaborals per a joves**, i poder millorar els **plans d'ocupació** de manera que siguin capacitadors i acreditin una bona formació.

S'ha valorat que es troba a faltar recursos de impulsin el **cooperativisme i l'emprenedoria**, els **recursos prelaborals**, i accions reals **d'inserció laboral** en empreses de Montcada.

En **l'àmbit formatiu** es demana potenciar els **equipaments dels centres escolars** com a espais d'accions educatives integrals, les **aules d'acollida** dels centres educatius, i potenciar accions de **continuïtat de la USE**.

Es troba a faltar l'existència d'una **UEC** propera, i un projecte de **mesures alternatives** a l'expulsió a secundària.

En els grups de discussió es va destacar que cal més **recursos formatius per adults**, i els alumnes reclamen unes **pedagogies diverses** amb continguts més vinculats a l'actualitat social i política i amb grups més reduïts que permetin el treball en grup –això possibilita coneixença mútua, més respecte entre companys i el sorgiment de dinàmiques de suport- i un **seguiment més individualitzat** de la persona en la seva globalitat i no només en referència als resultats educatius.

En **l'àmbit de salut** es valora que convé potenciar i reforçar **els serveis de salut i atenció psicològica**, i aquells recursos adreçats a **nens i joves amb discapacitat**.

En els grups de discussió els joves reclamen un millor **seguiment individualitzat psicològic**, ja que afirmen que s'han donat casos de suïcidis entre joves del municipi que no rebien cap tipus d'atenció.

En **l'àmbit residencial** es demana potenciar **l'Oficina Local d'habitatge**, i es troben a faltar polítiques **d'habitatge social**. En una dimensió territorial es demana potenciar les **vies de connexió a peu i en bici** entre els diferents barris, així com potenciar els **espais verds i naturals** del municipi.

En **l'àmbit relacional** s'indica que cal potenciar més **accions d'acompanyament i suport familiar**, tan per a joves com per famílies, i el treball de les **funcions parentals i de cures**, així com potenciar **la xarxa comunitària de suport**, el **lleure** per la infància i la joventut, i l'equipament jove de **Can Tauler**.

En **l'àmbit de ciutadania** es diu que cal potenciar la base de **dades de les entitats**, i es troba a faltar espais reals de **participació** juvenil i també per adults, així com espais de **trobada i intercanvi** de les entitats socials.

En els grups de discussió els joves manifesten, respecte als espais per joves, que no és tracta només de manca d'espais de participació, sinó de manca d'espais en general **d'oci, de lleure**, etc. La ciutat no està preparada per oferir alternatives a la franja de població jove.

Potencialitats de ciutat

Les potencialitats i fortaleeses que tenim sovint són amagades i ens cal un exercici de reconeixement d'aquestes potencialitats per poder més endavant fer-ne ús com a elements reals d'inclusió de la ciutat.

Hi ha un grup de potencialitats que s'han indicat en les sessions de grup que fan referència als agents socials que estan treballant amb les persones a Montcada i Reixac, i hi ha un altre grup que fan referència a l'àmbit territorial de la ciutat.

Pel que fa als **agents socials** es valora com a potencialitats :

- Tenim **molts serveis i recursos** que treballen a favor de la inclusió social amb les persones de Montcada i Reixac (5)
-
- Hi ha un bon **nombre d'entitats i persones del teixit associatiu** que participen i col·laboren en diverses accions que impulsen la inclusió social (4)
- Es valora que hi ha una **voluntat** real de les persones que fan funcions tècniques en diferents serveis per **treballar en xarxa i de manera transversal** (3)
- **Bona qualitat tècnica i personal** en el treball dels professionals del territori (2)
- Es fan **moltes accions** a favor de la inclusió des de diferents dispositius (2)
- Hi ha una clara **voluntat política** per impulsar polítiques socials i d'inclusió (2)
- Es valora que la La Veu, i **Montcada Comunicació** en general, és un important element potenciador d'inclusió

Pel que fa a **l'àmbit territorial** es valoren aquestes potencialitats :

- Tenim una bona **situació geoestratègica** a la vora i en la sortida de la gran ciutat (2)
- Disposem de molts **espais naturals** i zones verdes (2)

- Els barris tenen unes **dimensions territorials** i de població accessibles que faciliten poder impulsar accions que realment arribin i incideixin en la vida de les persones
- Disposem **d'elements històrics i monumentals** que cal aprofitar i que formen part de la identitat de Montcada i Reixac.
- Hi ha **bona comunicació** amb Barcelona i el tren facilita la comunicació interna

A banda també apareix com a fortalesa la bona **xarxa industrial** que encara es conserva a la nostra ciutat.

Veiem doncs que es valora com a potencialitat rellevant la bona **qualitat i disposició** personal, tècnica i política dels agents socials, serveis i entitats, en l'atenció a les persones i en la millora de les accions destinades a afavorir la inclusió social a la nostra ciutat. Es podria dir que aquesta és un bon punt de partida ja que el potencial humà i tècnic és la base fonamental per la consecució d'accions de bones pràctiques en l'impuls de la inclusió social.

Per altra banda es valora positivament també elements **territorials**, que sovint veiem des d'una vessant negativa però que també aporten elements positius que cal tenir en compte i potenciar.

Qualitat en les accions d'inclusió social

Una qüestió que vam trobar adient posar sobre la taula en les sessions de treball de grup és com es valora que han de ser les accions d'inclusió social, quines característiques definitòries i de qualitat han de tenir, i que poden ser present el decurs del desenvolupament del PLIS.

Hem agrupat les respostes dels participants en les *entrevistes grupals* en dos apartats, un que fa referència a aquelles respostes en relació a elements positius en la planificació i gestió dels serveis i recursos, i un altre que fa referència a elements de qualitat en els models de treball, objectius i execució de les accions d'inclusió.

Bona pràctica de la planificació i gestió dels recursos

- Millorar la **transversalitat, connexió, coordinació**, i crear un llenguatge comú entre tots els agents socials.
- Coordinar i simplificar els diferents **plans de ciutat**, intentant d'integrar-los tots en un.
- **Descentralitzar** alguns serveis que estan ubicats en llocs poc accessibles per la totalitat de la ciutadania.
- Disposar de **bones estratègies de comunicació i informació** a la ciutadania de *l'agenda social* de la ciutat.

- Fer **accions intensives i focalitzades**, definint bé el target de les persones a les que volem arribar, i així millorar els resultats de les intervencions.
- Incorporar la **formació en inclusió social** a tots els agents socials, per tal d'incorporar una mirada inclusiva des dels diferents dispositius d'atenció a les persones.
- Desenvolupar **polítiques socials** d'inclusió amb un abast de llarga durada i amb uns objectius clars i consistents.
- Les accions i serveis han de ser **àgils i dinàmics**, amb la flexibilitat necessària per adaptar-se a la realitat social.
- **Planificar** quina ha de ser la **ubicació dels serveis**, a fi de facilitar-ne un bon accés dels ciutadans.
- Impulsar una **mirada estratègica** conjunta dels diferents serveis i agents socials, així com una bona concreció de les propostes d'acció.
- **Rendibilitzar** en tot el possible els recursos existents mitjançant la seva coordinació permanent.

Trets de qualitat

- **Visibilitzar la diversitat** en les seves diferents formes, com a primer pas necessari en el treball a favor de la inclusió social.
- **Potenciar els recursos propis** de les persones, com a eix bàsic i central per la promoció i la inclusió social.
- **Posar en valor** la inclusió social, com a element positiu i necessari pel bon creixement de la comunitat i de les persones que la conformen.
- Entendre que és **la comunitat sencera** el major i més potent agent d'inclusió social, i que totes les persones han de contribuir i tenen la seva quota de responsabilitat en la construcció d'una comunitat inclusiva.
- Potenciar **una mirada positiva** de la comunitat cap a les persones amb dificultats i/o diversitat.
- Considerar que **qualsevol persona pot trobar-se** en un moment concret en una situació de vulnerabilitat o exclusió social, i que cal dispositius que puguin atendre situacions inesperades.
- **Donar valor** a l'escolta i l'acompanyament de les persones en situació vulnerable com a eina fonamental.
- **Incorporar la mirada i la veu dels col·lectius** amb dificultats en tots els processos relacionats amb el PLIS i les seves accions.

- **Reconèixer a les persones** i crear espais reals de participació en les polítiques socials .
- Treballar amb un **model de discriminació positiva** potenciant els recursos amb orientació inclusiva.
- **Estar atents als canvis** en la situació social dels ciutadans, obtenint **dades socials actualitzades** que ens permetin fer accions en consonància amb els canvis socials del nostre municipi.
- Facilitar la **participació i organització de la ciutadania** en relació a les accions i polítiques socials.
- Estar atent, facilitar i potenciar les **iniciatives ciutadanes positives**.